

ס"ט-גלו ג' חנוכה 3/27 [כ"ז כסלו].

שלום.

ההמשך משיחתנו ביב"ד בערב: תסלח על האחד מפני טרדות שונות. איזוהי ההיסטוריה הפנימית והשיכוך הישרה שבין היהדות-יהודים ובין תנועות-הרות הכלליות של האנושיות העתיקה או החדשה?

מקודם אזכיר עוד את זה: בשיחתנו הקודמת הוציאתי מפי מלים: "הנצרות נתנה מכשולות בסדר ההיסטוריה של מהלך הרות האנושי והתפתחותה", אז צבירה נגד זה בשבטה של זו הריאשונה וברוב התועלת שהביאה למצב מושגי הדת, התרבות והמוסר, של האנושיות, ואני שכחתי, בהתרחבות דברינו, לפרש את דברי, כי באמרי "נתנה מכשולות וכו'" לא נגעתי כלל וככל בשאלת זו, אם טובתה של הנצרות מרובה או רעה מרובה, דהיינו מצד ערך ההיסטוריה המזוהה שלה בדורותינו, שעברו או שיבאו, אלא מצד שחשיבותה הנטענית, הכוללת והמקפת, שהיא נפוגה במכשולות, עכובים ואחרורים, בדרכה עליידי הנצרות: לא בהשפעתה הגלויות, הפרטיות, אשר הביאה לעולם - לא בזה הכתוב בדבר - אלא ב"טעות ההיסטורית" של התהווות, יצרתה ובואה לעולם בכלל, - וזה כבר נוגע בעניין הדברים שלעצמה.

הסתכלות החודרת, השלמה, המקפת והכוללת, בחיי האדם והעולם וההיסטוריה ובחיי ישראל וההיסטוריה, בכללם ובפרטיהם, מביאה להכיר את הערך העולמי הגדול אשר לישראל, שיעיקרו לא בנדיבות הלב ומעלות הרוח של אנשים בני ישראל, יהיו חכמים או נבאים או גברים או מה שייהו, יהיו מעטים או רבים, ואפילו ברכות כל אישו האומה כולם לרבותיהם או למילונייהם, אלא באפי הטבעי של האומה בתור אומה, או נאמר: בפסיכולוגיה הצבורית, או: בנשמה הלאומית, "מלכת כהנים וגוי קדוש", "עם ד'", וכבר דברנו מזה פעמים אחדות. זאת אומרת: הברכה שאומות-העולם מתרבכות בישראל, השפעת-ה חיים אשר ממנה ל מהלך התרבות האנושית, איןנה בדרשות או במופתיות-ה חיים של בני ישראל וגדולייו, לי"הומניות", מוסריות, אידיאליות, קדושה, אליות, ולא ב"יהודיות" מופשטת, אילוזיונית, משוטטה בכל מלא עולם, אלא ביהדות-יהודים כאחד שם בה ואין בלטה והוא בהם ואין בלחם, בחיי האומה עצמה בכלל שלמות חייה ובכלל מצביה השונים, - במציאות האומה עצמה, אשר בה היא התגלות אור-אליהם בעולם ובאדם, או: אשר בה ישנו לה נתן לה לאנושיות אוצר-אור-אליהם לחייה ולהיסטורייתה; לא השפעה עליונה